

Šolska knjižnica OŠ Franceta Prešerna Črenšovci v projektu bralne pismenosti

School library at France Prešeren Primary School Črenšovci in the reading literacy project

> Nataša Litrop

Izvleček

OŠ Franceta Prešerna Črenšovci se je s šolskim letom 2011/2012 vključila v projekt *Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja*. Kot prioritetni nalogi smo si v operativnem načrtu projekta zastavili sistematično razvijanje bralne pismenosti otrok/učencev in zvišanje interesa za branje med otroki/učenci. V projekt bralne pismenosti pa se s svojo dejavnostjo ter z uvajanjem različnih bralnih (učnih) strategij aktivno vključuje tudi šolska knjižnica.

Ključne besede

bralna pismenost, šolske knjižnice, osnovna šola, bralna motivacija, bralne strategije, bralna značka, vrednotenje

UDK 028.5:027.8(497.4Črenšovci)

Abstract

France Prešeren Primary School Črenšovci has in the school year 2011/12 entered the project *Empowering pupils through improvement of reading literacy and access to knowledge*. A priority task in the operational plan was the systematic development of pupils' reading literacy and increase in their reading motivation. The school library has also been actively included in this project through its activities and introduction of various reading (learning) strategies.

Keywords

reading literacy, school libraries, primary school, reading motivation, reading strategies, reading badge, evaluation

Namesto uvoda

Dobra šolska knjižnica ni zgolj lep, moderen prostor, z dobrim knjižničarjem, temveč je okolje, v svojih prizadevanjih usmerjeno v to, da bi učenci boljše brali, učinkoviteje raziskovali, odkrivali nove ideje, da bi izvedeli več in izboljšali lastne dosežke. Merila o tem, kakšna je dobra šolska knjižnica, se med posamezniki po pomembnosti zelo razlikujejo in so močno odvisna od različnih dejavnikov (okolja, vizije šole, naravnosti vodstva, ozaveščenosti strokovnih delavcev ...). Značilnosti dobre šolske knjižnice so (Todd, 2012):

- ima usposobljenega knjižničarja: spodbuja učne aktivnosti učencev v skladu z učnim načrtom in vizijo šole, s poudarkom na doseganju učnih rezultatov učencev v skladu z njihovimi sposobnostmi;
- dejavno podpira vizijo šole in načrt šole za izboljšavo stanja: zagotavlja ustrezne vire, uresničuje cilje medpredmetnega **učnega načrta KIZ, ki temeljijo na dejavnosti šolske knjižnice in** medpredmetnem pouku v sodelovanju s predmetnimi učitelji;
- zagotavlja individualne in skupinske pristope v razvoju informacijske in kritične pismenosti uporabnikov ŠK (strokovnih delavcev in učencev);
- deluje v skladu s programom bralne pismenosti, ki naj učencem omogoča doseganje dobrih učnih rezultatov, zagotavlja osebni užitek in osebno bogatitev/rast;

- sodeluje z drugimi knjižnicami in javnimi institucijami v širši skupnosti;
- zagotavlja celovito in bogato okolje, ustrezno informacijsko tehnologijo za podporo poučevanju in učenju (knjižnica mora delovati v skladu s tehnološkim napredkom);
- zagotavlja usposabljanje učencev in zaposlenih (uporabnikov) pri uporabi elektronskih virov in vključevanju informacijske tehnologije v pouk in učenje.

Šolska knjižnica je osrednji knjižnični informacijski prostor, kjer uporabniki na različne načine (preko različnih metod in oblik dela, z različnimi strategijami) pridobivajo in ustvarjajo nova znanja, razvijajo kritično mišljenje, vrednotijo in sklepajo, raziskujejo ter tudi sodelujejo z drugimi in so inovativni. Šolska knjižnica mora biti prostor znanja, ne le mesto informacij. Rezultat delovanja šolske knjižnice pa mora biti razvoj novega znanja. Obenem mora biti podporno okolje pri osveščanju o nujnosti šolske knjižnice pri razvoju bralne pismenosti v vrtcu in šoli.

1 Bralna pismenost na OŠ Franceta Prešerna Črešnovci

Posnetek stanja:

- na OŠ Franceta Prešerna Črešnovci že dalj časa spremljamo delo na področju bralne pismenosti preko raznih aktivnosti v okviru pouka in izven le-tega.

Ugotovljene težave:

- na področju usvajanja tehnike branja, razumevanja prebranega, izpisovanja bistva, povzemanja, kritičnega razmišljanja, vrednotenja, branja daljših besedil, težave na področju tvorbnih nalog; učenci premalo berejo, nimajo bogatega besednega zaklada, težave jim dela tekoče in pravilno izražanje (v slovenskem knjižnem jeziku).

Načrtovani cilji:

- da bi učenci več brali za zabavo, za osebno zadovoljstvo, zaradi motivacije po znanju; da bi si pridobili strategije, s katerimi bi obvladovali daljša besedila – bi si znali izpisovati; da bi si pridobili trajnejša znanja za življenje in učenje. To bo možno doseči zgolj ob kompleksnem sodelovanju vseh udeležencev na različnih (vseh) področjih vzgojno-izobraževalnega procesa.

2 Pomen šolske knjižnice za doseganje ciljev programa bralne pismenosti na OŠ Črešnovci

2.1 Dejavnosti šolske knjižnice za spodbujanje branja

Šolska knjižnica ob poglobljenih ustaljenih dejavnostih (izposoja, interno strokovno delo, pouk KIZ, delo z viri in mediji za potrebe pouka ...) vzporedno izvaja tudi dejavnosti, ki pomembno vplivajo na razvoj bralne pismenosti učencev vseh starostnih skupin.

2.1.1 Bralna značka (upoštevanje bralnih interesov učencev in dopuščanje možnosti izbire, raznolikost bralnega gradiva)

Bralna značka nekoliko drugače v sedanji obliki poteka v dveh fazah, katerima skupni cilj je bil razvijanje bralne pismenosti. Prva faza je v minulem šolskem letu potekala pod motom BEREMO ZA ZABAVO, s t. i. podciljem učence navdušiti, motivirati za branje za zabavo. Pri bralcih na razredni stopnji smo dali poudarek razvijanju govorne zmožnosti, zato so o prebranem pripovedovali ter prebrano kritično vrednotili; učenci predmetne stopnje, pri katerih je bilo opazno pomanjkanje na področju

pisalne zmožnosti, so o prebranem pisali, in sicer prilagojeno obliko razlagalnega spisa, ki je učence hkrati spodbujal h kritičnemu presojanju prebranega. Tovrstne dejavnosti so tako od mlajših kot tudi od starejših bralcev zahtevale poglobljeno pripravo na bralno značko, več ‚naporov‘, posledično pa je (bil) končni rezultat kakovostnejše druženje mladih s knjigo.

Slika 1: Bralna značka v projektu bralne pismenosti

Da je branje lahko nekaj prijetnega, nekaj, kar imamo radi, je ‚sladko‘, nas lahko razveseli ali nam polepša življenje – smo z geslom Sladko leto branja želeli dokazati učencem ter jih na ta način motivirati za branje. V ta namen smo zaključno prireditev bralne značke ozaljšali s številnimi podobami slaščic, ki same po sebi pri otrocih zbudijo prijetne občutke in slo po več, bralni značkarji pa so ob priznanjih prejeli še slaščico. Sicer pa nam je kot izhodišče kulturnega programa služila pesniška zbirka Sladko leto (B. G. Gorenc).

V bralni sezoni 2011/12 smo le še poudarjali in utrjevali pomen govornje in pisane besede, zato smo bralni aktivnosti nadeli slogan Verba volant, skripta manet. - Izgovornje besede se izgubijo, zapisane ostanejo. Bralno značko smo učinkovito povezali s projektom »Knjiga – od včeraj za jutri«, v okviru katerega so učenci spoznavali nastanek, razvoj ter zgodovino knjige in knjižnic. V srednjeveškem duhu smo številnim bralcem podelili plakete za osvojeno bralno značko, razglasili pa smo tudi najbralne oddelčne skupnosti.

Slika 2: Bralna sezona 2010/11 – Sladko leto branja

S ponosom smo ugotovili, da je bralno značko osvojilo 141 učencev (od 171), kar je dobrih dvajset odstotkov več kot v bralni sezoni leto poprej. Z doslednimi spodbudami, s sprotnim preverjanjem stanja (bralni kazalniki v vsakem razredu), z motivacijo s strani razrednikov, s številnimi aktivnostmi (odprtostjo za sodelovanje ter načrtovanjem dejavnosti) šolske knjižnice nam je uspelo doseči zavidljiv končni rezultat. Sodelovanje vseh na šoli v bralni dejavnosti ter močna podpora vodstva sta pomembno vplivala na doseganje omenjenega cilja.

V drugi fazi BEREMO ZA ZNANJE bralce spodbujamo, da posegajo po

- *poučni literaturi* (branje grafov, tabel, diagramov, receptov ...) ter da sodelujejo v
- *bralnem klubu*.

Ob predpostavki, da so učenci v prvi fazi za branje (za zabavo) že motivirani, smo jih želeli spodbuditi, da zabavo povežejo z znanjem, torej da se lahko zabavajo in se ob tem še marsičesa naučijo oz. svoja znanja še dodatno poglobijo. V poljubni poučni literaturi tako lahko preiskujejo, kritično vrednotijo informacije in jih znajo interpretirati, o čemer lahko poročajo v bralnem klubu, kjer z drugimi bralci razpravljajo o prebranem. Pri tem urijo strategije postavljanja vprašanj, povzemanja, se izpopolnjujejo v komunikaciji ter javnem nastopanju.

Slika 3: Plakete za mlade bralce

2.1.2 Šolsko novinarstvo (priprava člankov za spletno stran, radijske ure, urejanje šolskih časopisov AUČ in RAUČ ter spominske knjige)

Letno izide ena (tematska) številka šolskega Aktualno ustvarjalnega časopisa (AUČ-a), zadnja je bila posvečena branju; vanjo pišejo šolski novinarji, zbirajo prispevke drugih učencev, krajše članke objavljajo tudi strokovni delavci. Romski AUČ izhaja običajno ob dnevu Romov in je dvojezičen,

Slika 4: AUČ, RAUČ in spominska knjiga

saj vsebuje prispevke učencev Romov in romskega mentorja, bodisi v romščini ali slovenščini.

Spominska knjiga izide vsako leto ob koncu šolskega leta; šolska novinarska ekipa ter skupina nadarjenih učencev ob pomoči mentorice uredita prispevke posameznih oddelčnih skupnosti, v katerih učenci na ustvarjalen način prikažejo prerez svojih letošnjih dejavnosti.

2.1.3 Kritične predstavitve/ocene prebranih del (kritična presoja različnih gradiv, možnosti za razvijanje govora in rabe knjižnega jezika)

2.1.4 Knjižni kvizi in nagradne uganke

2.1.5 Pomoč učencev pri urejanju knjižničnega gradiva

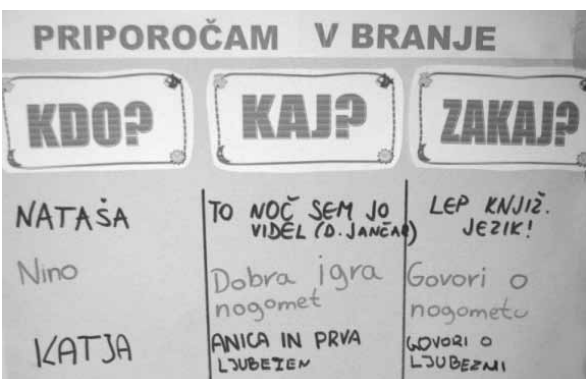

Slika 5: Prva pomoč knjigam

Tako mlajši kot starejši učenci v prostem času (v prostih učnih urah, pred in po pouku) radi ponudijo pomoč pri urejanju knjižnice: pospravljajo knjižne police, zlagajo periodično gradivo, pomagajo pri pripravi oz. postavitvi razstav, skrbijo za dekoracijo knjižnice in čitalnice ... Občasno tudi opremljajo knjižno gradivo (ovijajo knjige, lepijo nalepke, pečatijo ...). Kritično izločajo poškodovano knjižno gradivo, mu nudijo prvo pomoč (ga popravljajo) ter druge uporabnike osveščajo o primernem rokovanju s knjižničnim gradivom ter posledično s knjižničnim redom.

2.1.6 (Med)vrstniško svetovanje učencev

To, da prijatelj priporoča knjigo v branje prijatelju, ugotavljamo, ima med bralci močan učinek. Bralci tako v knjižnici na večji plakat zapisujejo kdo, katero knjigo in zakaj priporoča drugim v branje. Pri tem gre za zapis zgolj ključnih besed. Med učenci je priljubljen tudi t. i. grafiti zid (plakat), na katerega v obliki grafita zapišejo naslov 'must have' oz. 'must read' knjige. V manjših skupinah bralci na manjše lističe zapišejo ime avtorja in naslov knjige, za katero menijo, da bi jo morali prebrati tudi drugi bralci, listič s ščipalkami pritrdijo na vrstico v čitalnici. V bralnem klubu bralci pri predstavitvi svoje knjige vselej povedo tudi razlog, zakaj je vredno prebrati njihovo izbrano knjigo.

Slika 6: Priporočamo v branje

2.1.7 Vodenje in priprava bralne dejavnosti za mlajše učence

Slika 7: Medvrstniško ali 'drugačno' branje (branje pravljice slepe učenke z ostankom vida)

Jutranje branje starejših učencev v oddelkih razredne stopnje in v šolskem oddelku vrtca je v mesecu šolske knjižnice naletelo na izredno pozitiven odziv. Učenke, ki so izvajale tovrstno branje, so se nanj dobro pripravile, saj so izbrale zanimive knjige, otroke motivirale za poslušanje tudi s pomočjo lutk, preprostih dramatizacij itd., dožive-to prebirale zgodbe ter poslušalce miselno aktivirale s preprostimi vprašanji, kratkimi kvizi ali drugimi oblikami za povzemanje slišane. Mlajši otroci na tak način navdušeno sprejemajo starejše prijatelje, starejši učenci pa preko tovrstnih aktivnosti pridobivajo na komunikacijskih veščinah, veščinah javnega nastopanja, rabi knjižnega jezika, tehniki branja ter predvsem na socialnem področju.

Preko omenjenih oblik medvrstniškega sodelovanja pa se učenci srečujejo tudi s t. i. drugačnostmi, npr. branje s slepo učenko z ostankom vida ali z romskimi učenci, ki je za mlajše učence drugačna, vendar zelo pozitivna izkušnja.

2.1.8 Nacionalni (bralni/knjižni) projekti

Slika 8: V vaški knjižnici 'Rastem s knjigo'.

Učence na različne načine spodbujamo, da v ožjem okolju v čim večji meri izkoristijo možnosti, ki se jim ponujajo v zvezi s širjenjem bralne kulture oz. poglobljanjem bralne pismenosti, zato v sodelovanju z vaško knjižnico organiziramo različne dejavnosti, ne le za učence, temveč tudi starše, družine in druge občane. Medse vabimo tudi zunanje sodelavce, ki z izkušnjami iz okolja pomembno doprinesejo k širjenju bralne zavesti in spodbujanju bralne pismenosti med mladimi. Tako v okviru nacionalnega projekta za sedmošolce organiziramo srečanje s knjižničarko v sodobno opremljeni vaški knjižnici, s čimer učence (ter njihove družinske člane) spodbudimo k obisku le-te.

2.1.9 Delo s socialno ranljivimi skupinami

Slika 9: Romski otroci na igralni urici s knjigo v šolski knjižnici

Posebno pozornost namenjamo delu z romski učenci in otroki v vrtcu (ter njihovimi starši), saj menimo, da kot vzgojno-izobraževalna ustanova lahko v največji možni meri vplivamo na razvoj bralne pismenosti v kulturno, socialno in ekonomsko specifičnem okolju, ki se v zadnjem času vse bolj učinkovito integrira v lokalno skupnost. V okviru pravljicnih ur ter včlanitve otrok v šolsko knjižnico, organiziranih knjižnih/bralnih dejavnosti v romskem naselju, romske otroke in starše opolnomočamo za čim bolj učinkovito vključevanje v širše družbeno okolje (opismenjevanje, branje – z razumevanjem, govorjenje v knjižnem jeziku ...). Še posebej ob praznikih ali v okviru različnih projektov pripravljamo pravljicne ure, dramske in lutkovne igrice, igralne ure s knjigo, obisk šolske knjižnice ..., ki so s strani Romov vsakokrat bolje obiskane.

2.1.10 Branje za zaposlene

Bodi vzor je načelo, za katerega menimo, da je pri vzgoji za branje in spodbujanje bralne pismenosti ključnega pomena. Tako smo uvedli bralno značko za zaposlene,

Slika 10: Bralni klub

pri čemer bralci pisno ali ustno (v bralnem klubu) poročajo o štirih poljubno prebranih knjigah. ‚Naša knjiga branja‘ je zbirka pisnih predstavitev prebranih knjig značkarjev in bo v obliki publikacije izšla ob zaključku, ‚Pomladno pesni-

kovanje‘, v okviru katerega bodo značkarji recitali poljubno izbrano poezijo, bo literarna prireditev ob zaključku bralne značke za odrasle; javna podelitev priznanj odraslim sodelujočim bo na šolski prireditvi ob zaključku bralne značke.

2.2 Bralne učne strategije pri pouku knjižnično informacijskega znanja

Pouk knjižnično informacijskega znanja (v nadaljevanju KIZ) je usmerjen v razvijanje bralne zmožnosti, prilagojene starostni stopnji uporabnikov: pripravi na branje, urjenju bralne spretnosti, branju za učenje ter uporabi različnih bralnih strategij, presojanje prebranega z različnih zornih kotov, refleksiji ter konstrukciji lastnega znanja. Bralne strategije se razlikujejo glede na namen in čas. V nadaljevanju bo najprej predstavljenih nekaj strategij ponavljanja, uporabljenih pri mlajših učencih ter nekaj strategij, ki jih prepletamo skozi dejavnosti pri pouku KIZ s starejšimi učenci.

2.2.1 Strategije ponavljanja

Slika 11: Pravljjična kocka

Slika 12: Ilustracija pripoveduje zgodbo

Učenci prisluhnejo ekopravljici. S pomočjo kocke obnovijo slišano (vsebino). Na kocki so upodobljeni ključni liki (ključni pojmi); pri starejših učencih bi slike lahko zamenjale besede, ki jih poiščemo in na kocko zapišemo skupaj z učenci. Učenci sedijo v krogu; posameznik vrže kocko in obnovi, povzame del zgodbe, kjer nastopa izbrani lik (pojem).

Slika 13: Sprehod po pravljici

Učence motiviramo, da jim bomo tokrat prebrali prav posebno knjigo/zgodbo npr. o sidru. Pozornost učencev pritegnemo s tem, da odpremo slikanico, obračamo strani in ‚beremo‘ brez besed. Na koncu učence prosimo, da na kratko obnovijo, kar so ‚izvedeli‘. Nato jih razdelimo v skupine, vsaka skupina se seznanja z delom knjige (eno ilustracijo). V obliki miselnega vzorca skupina sestavi zgodbo o ilustraciji, pripiše naslov; nato skupina svoj miselni vzorec upovedi – ga predstavi sošolcem. Vse skupine sestavijo smiselno celoto – ilustracije si sledijo v smiselnem zaporedju.

Učenci prisluhnejo knjižnemu besedilu (iz berila). Besedilo obnovimo na ta način, da na večjo polo papirja narišemo pot ter ob njej v smiselnem zaporedju vrišemo ključne pojme. Prostovoljec se nato sprehodi po poti ter ob pomoči ključnih pojmov obnovi zgodbo ter sam doda še kakšno podrobnost iz zgodbe. Ostali učenci pozorno spremljajo pripovedovanje sošolca ter na prava mesta vrisujejo še druge pojme.

2.2.2 Kompleksne bralne strategije

Slika 14: IKT pri pouku KIZ – strategija VŽN

Slika 15: Delo z viri – Zabava s slovarjem

Temo obravnavamo ob podpori IKT; slednja je med učenci dobro sprejeta, a kljub temu velja, da je učno okolje potrebno prilagoditi učencem različnih zaznavnih tipov, zato IKT dopolnjujejo tudi praktične naloge, ki jih po potrebi individualiziramo ali diferenciramo. Pot od avtorja do bralca je za učence sicer ne nepopolna neznanka,

vendar poznajo zgolj nekaj splošnih pojmov, kar običajno zapišejo pod KAJ ŽE VEŠ o temi. O tem, kaj bi ŽELELI znati, običajno pišejo skopo, vendar bolj konkretno. Ob koncu ure, ko reflektirajo pridobljena znanja, o tem, česa so se NAUČILI, pišejo obširneje ter se med seboj po potrebi dopolnjujejo.

Preiskovanje gradiva, delo z viri oz. različnimi knjižničnimi gradivi je za učence velik izziv. Glede na to, da so jim (spletne) informacije na doseg roke, brskanje po obsežnih knjižnih virih pa je mučno in dolgotrajno, se učenci radi zabavajo s slovarji (v papirnati obliki). Branje je tukaj v funkciji učenja. Posebno pozornost namenjamo učnemu pogovoru – pomenu vprašanj (zaporedju in strategijam spraševanja). Na ta način poglobljamo razumevanje, povezovanje znanj, dopolnjevanje, usmerjamo pozornost na bistvene informacije.

Slika 16: COBISS/OPAC – Kaj je že to?

Predznanje učencev ugotavljamo z možgansko nevihto. Pojme kategoriziramo v pojmovne mreže. Učenci preko predhodnega poznavanja različnih spletnih orodij urijo strategije povezovanja novih znanj s predznanjem; (grafično) urejajo bistvene informacije, ključne pojme, s pomočjo katerih dosežejo cilj – si pridobijo potrebne podatke. S pomočjo strategije PV3P (kompleksna učna strategija, ki ima pet stopenj) učenci *preletijo* gradivo, napovejo, o čem bo v njem govora, pozorni so na strukturo platforme, pozorni so na njeno grafično podobo; nato se *sprašujejo* oz. napovedujejo, kaj jih v zvezi s temo zanima; nato natančno pregledajo najbolj uporabno stran, manj pomembne strani *le preletijo*; pri *ponovnem pregledu* so osredotočeni na ključne pojme/podatke; na koncu *poročajo* o ugotovitvah, spoznanjih, na novo pridobljenem znanju, *odgovarjajo* na vprašanja sošolcev, knjižničarja. Namesto pisanja povzetka se učenci preizkusijo v praktičnem v iskanju informacij.

2.3 Vrednotenje in knjižnična dejavnost

Prizadevanja šolske knjižnice so usmerjena v spodbujanje razvoja kritičnega mišljenja: učenci/uporabniki rešujejo razne probleme, o rešitvah poglobljeno razmišljajo

– jih analizirajo, samoregulirajo (iščejo druge možne rešitve, izboljšave), argumentirajo, postavljajo vprašanja, vrednotijo, če je res/prav ... - vse to so pomembni koraki v (učnem) procesu, ki postavljajo temelj, na katerem se gradi učenčev uspeh. Kot pravi Loungo-Orlandova (2008), mladi ljudje potrebujejo priložnosti, v katerih lahko spremljajo svoje znanje, usmerjajo svoje napore, merijo kakovost svojega dela in si zastavljajo cilje, ki vodijo k izboljšanju dela. Oblike vrednotenja so raznolike in so odvisne od dejavnosti in starosti uporabnikov (ustno izražanje mnenj, kratek zapis na list, prikaz z roko, zapis na tablo, izbira smeška, zlaganje + in – knjig ...).

Sklep

Bralna pismenost je 'živ organizem'. Unescov Manifest šolskih knjižnic (2009) poudarja, da šolska knjižnica posreduje informacije in ideje, ki so bistvene za uspešno delovanje v današnji družbi, vedno bolj zasnovane na informacijah in znanju. Šolska knjižnica usposablja učence za doživljenjsko učenje in razvija njihovo duhovnost, ki jim omogoča živeti kot odgovornim državljanom.

Idej in načrtov za dvig bralne pismenosti na naši šoli, še posebej pa v šolski knjižnici, ne manjka. Pomemben dejavnik pri udejanjanju le-teh je timska naravnost strokovnih delavcev (tim za bralno pismenost uspešno promovira program, motivira akterje za uresničevanje le-tega), podpora vodstva, odprtost in pogum posameznikov za spremembe, inovativnost in ustvarjalnost ter uspešno prenašanje vsega omenjenega na učence. Usklajenost dela na področju bralne pismenosti po horizontali in vertikali ter sistematično delo v načrtovanih časovnih intervalih daje dolgoročne rezultate, kar na naši šoli na podlagi analize minulega dela lahko potrdimo.

Šolska knjižnica kot eden najpomembnejših promotorjev branja, najučinkovitejšega sredstva za učenje, pomembno vpliva na oblikovanje bralcev kot kompetentnih, izobraženih, splošno poučenih, razgledanih ter oboroženih z vedenji, kako se učiti in spoznavati svet okrog sebe.

Če bomo vedno videli, kot smo vedno videli, če bomo vedno takšni, kot smo vedno bili, če bomo vedno delali, kot smo vedno delali, če bomo vedno imeli tisto, kar smo vedno imeli, potem bomo vedno dobili tisto, kar smo vedno dobili.

(Avtor neznan)

Viri

- Loungo Orlando, K. (2008). Drugačno preverjanje znanja: predlogi za avtentično spremljanje napredka. Ljubljana: Rokus Klett. (Učiteljeva orodja).
- Pečjak, S., Gradišar, A. (2012). Bralne učne strategije. Ljubljana: ZRSŠ.
- Pečjak, S. in Grosman, M. (2006). Bralne učne strategije v procesu izobraževanja. Pridobljeno 24. 12. 2012 s spletne strani: http://ssu.acs.si/datoteke/TEMA%20MESECA/APRIL/Bralne_ucne_strategije-program.pdf
- Poročilo tima za bralno pismenost OŠ Franceta Prešerna Črenšovci: interno gradivo. (2011). Črenšovci: OŠ Franceta Prešerna Črenšovci.
- Standardi za učenca 21. stoletja. (2011). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- Todd, J. R. (2012). School Library Conference: School Libraries: Making them a Class Act. Pridobljeno 14. 5. 2012 s spletne strani: <http://comminfo.rutgers.edu/~rtodd/WA%20School%20Libraries%20A%20Class%20Act>.

> **Nataša Litrop** je šolska knjižničarka na OŠ Franceta Prešerna Črenšovci.
Naslov: OŠ Franceta Prešerna Črenšovci, Juša Kramarja 10, 9232 Črenšovci
Naslov e-pošte: natasa.litrop@guest.arnes.si